

VAMMAISTEN IHMISTEN YHDENVERTAISUUS ON VARMISTETTAVA VAMMAISLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESSA

Me allekirjoittaneet vammaisjärjestöt edellytämme, että tulevassa vammaispalvelulaissa henkilökohtaista apua koskevasta säännöksestä poistetaan voimavaraedellytys. Voimavaraedellytys asettaa eri tavoin vammaiset henkilöt täysin eriarvoiseen asemaan suhteessa henkilökohtaisen avun saamiseen.

Henkilökohtainen apu on kehitysvammaisille ja autistisille ihmisille erittäin tärkeä palvelu, joka mahdollistaa heidän osallisuuttaan ja omannäköistä elämää kotona, kodin ulkopuolella kuin laajemminkin yhteiskunnassa. He ovat myös menestyksellä käyttäneet sitä. Henkilökohtainen apu ennaltaehkäisee tarvetta raskaampiin ja kalliimpiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Vammaislainsäädännön uudistuksen lähtökohta on, että itsemääräämisoikeus ja osallisuus ovat olennainen osa ihmisarvoista elämää. Vammaisella henkilöllä on oltava mahdollisuus päättää itse omista asioistaan ja osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa yhteiskunnan toimintaan. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen sekä perustuslain säännöksiin on katettava vammaispalveluita koskeva lakiesitys läpileikkaavasti.

Edellisellä hallituskaudella rauenneen vammaispalvelulakiesityksen henkilökohtaista apua koskevaan säännökseen oli tuotu vastoin Valas-työryhmän yksimielistä ehdotusta voimavaraedellytys, ja sitä oli vielä entisestään tiukennettu. Tämä jättäisi entistä enemmän henkilöitä henkilökohtaisen avun ulkopuolelle. Myös henkilökohtaista apua tulee saada yhdenvertaisesti erilaisiin avun ja tuen tarpeisiin.

Voimavaraedellytyksen säilyttäminen laissa on syrjivä. Voimavararajaus jättää henkilökohtaisen avun ulkopuolelle vain niitä henkilöitä, joilla on kognitiivisia ongelmia.

Korkeimman hallinto-oikeuden nykyisen oikeuskäytännön perusteella avustettavan runsaskaan tarve esimerkiksi ohjaukselle ja valvonnalle henkilökohtaista apua toteutettaessa ei ole este henkilökohtaisen avun myöntämiselle, kun avun tarve perustuu kuitenkin ensisijaisesti muihin seikkoihin, eli normaalisti henkilön ilmaisemaan haluun tehdä tiettyjä asioita, joihin hän tarvitsee välttämättä toisen ihmisen apua.

On väistämätöntä, että tiukennus sanamuodossa johtaisi nykyisen soveltamiskäytännön tiukentamiseen. Sanamuodon tiukennus tarkoittaisi myös sitä, että nykyiset merkittävät korkeimman hallinto-oikeuden antamat voimavararatkaisut menettäisivät merkityksensä. Myös perusoikeusasiantuntijat ovat pitäneet tätä ongelmallisena.

Voimavararajaus on joka tapauksessa työnantajamallissa, missä sen kuuluukin olla. Ketään ei voi laittaa toimimaan työnantajana, ellei henkilö sitä itse halua tai siihen kykene. Muilta osin voimavararajaukselle ei ole tarvetta, koska henkilökohtaisen avun eri toteuttamistavat mahdollistavat avun järjestämisen juuri vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen edellyttämällä tavalla.

Tämän vuoksi on tärkeää, että kunnissa on käytettävissä kaikki henkilökohtaisen avun järjestämistavat. Erityisen tärkeää on, että työnantajamallin lisäksi tarjotaan myös palvelumallia, jossa työnantajavastuuta ei ole.

On keskeinen perus- ja ihmisoikeuskysymys, että eri tavoin vammaiset ihmiset ovat yhdenvertaisessa asemassa keskenään ja kaikkien muiden ihmisten kanssa.

Helsingissä ja Tampereella 17.5.2019

Autismiliitto ry

FDUV rf

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Kehitysvammaliitto ry

Vammaisperheyhdistys Jaatinen ry

Lisätietoja antavat:

Kehitysvammaisten Tukiliitto, lakimies Tanja Salisma 050 316 0663, tanja.salisma@tukiliitto.fi

Kehitysvammaliitto, kansalaisuusyksikön johtaja Susanna Hintsala 040 741 6179, susanna.hintsala@kvl.fi

Autismiliitto, toiminnanjohtaja Tarja Parviainen 050 409 7940, tarja.parviainen@autismiliitto.fi

FDUV, verksamhetsledare Lisbeth Hemgård 040 526 4369, lisbeth.hemgard@fduv.fi